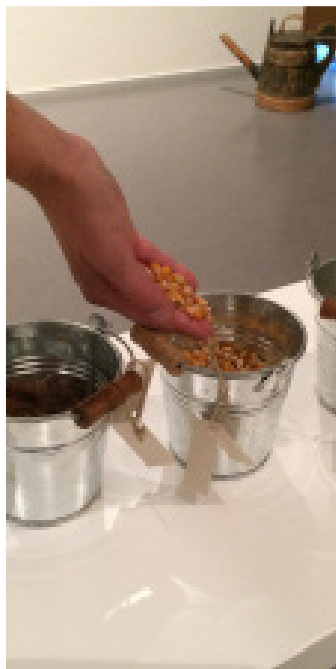

Erityislapsiperheet museoissa -pilottiprojekti

Loppuraportti

2014-2015

VALTAKUNNALLINEN
TYÖVÄENTALOMUSEO

SUOMEN METSÄSTYSMUSEO
FINLANDS JAKTMUSEUM

SISÄLLYS

Johdanto	3
LiikuTa	4
Yhteistyössä	5
Tavoitteet	6
Työpajojen runko	7
Kyselyt	9
Öivaluksia	11
Pohdinta	14
Lähteet	16

JOHDANTO

Erityislapsiperheet museoissa -pilottiprojekti on LiikuTa-hankkeen aloitteesta toteutettu projekti. Pilotin tavoitteena oli parantaa museopalveluiden saavutettavuutta ja luoda museoille toimintamalli erityislapsia varten. Tässä raportissa erityislapsilla tarkoitetaan lapsia, jolla on aistiyliherkkyyksiä ja -säätelöyväikeuksia tai esim. Aspergerin oireyhtymä tai muu autismin kirjoon kuuluva sairaus.

Idea pilotista syntyi jo ennen LiikuTa-hankkeen alkua. Hankkeen tavoitteena oli kehittää uusia toimintoja tai palveluita, joita kaupungin museot voisivat tarjota yhdessä liikuntatoimen kanssa. Pilotin suunnittelun kannalta tärkeäksi osoittautui Tee Tilaa! -työpajasarja, joka toteutettiin syksyllä 2013 Teatterimuseon, Alvar Aalto -museon sekä Ammattikorkeakoulu Metropolian yhteistyönä.

Erityislapset voivat perheineen kokea vaikeaksi julkisilla paikoilla vierailemisen lapsen arvaamattoman tai ”epäkorrektin” käytöksen vuoksi. Pilotissa tutkittiin toiminnallisin menetelmin tapoja ja menetelmiä, joiden avulla voidaan luoda erityislapselle sopiva museokäynti. Pilotin toivottiin madaltavan erityislapsiperheiden kynnystä vierailla museoissa ja lisäävän rohkeutta ja luottamusta lähteä julkisiin tiloihin, sekä myös tuovan varmuutta erityislasten perheille osallistua museokierroksille.

Pilotti tarjosi jotain uutta jokaiselle yhteistyötaholle. Kohderyhmä ja yhteistyö liikunnan ammattilaisen kanssa haastoivat museot näkemään tutun ympäristön uudesta tulokulmasta. Työpajoihin osallistuville erityistä tukea tarvitseville lapsille ja heidän vanhemmilleen pilotti tarjosi harvinaisen mahdollisuuden päästä kokeilemaan varta vasten räätälöityä toimintaa julkisessa tilassa. Merkitykselliseksi on osoittautunut myös mahdollisuus viettää aikaa yhdessä ja yleensäkin harjoitella julkisessa tilassa vierailua turvallisesti erityislapsen kanssa.

”LiiKuTa – hyvinvointia liikunnasta, kulttuurista ja taiteesta oli opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama ja Riihimäen kaupungin museot -yksikön hallinnoima hanke, jota toteutettiin yhteistyössä kaupungin liikunta- ja nuorisopalvelujen kanssa. Hankkeen alueellisia yhteistyökumppaneita olivat Lopen ja Hausjärven kunnat.

Hankkeen puitteissa kehitettiin yhteisöllisiä toimintapaketteja ja tapahtumia erilaisille ryhmille Riihimäen seudulla – esimerkiksi varhaiskasvatus-, koulu- ja hoivalaitoksille, lähialueiden yrityksille ja kuntien työntekijöille. Saavutettavuus ja matalan kynnyksen osallistuminen, hankkeen keskeiset arvot, otettiin huomioon toimintaa suunniteltaessa.

Hanke pyrki edistämään yhteistyötä Riihimäen kaupungin eri yksiköiden ja alueen muiden toimijoiden välillä ja kutsui toimimaan yhdessä. Toiminta ulottui yksittäisestä työpajasta erityisryhmälle räätälöityyn toimintapakettiin tai kaikille avoimeen tapahtumaan.” (Liikuta-hankkeen nettisivut)

Pilottiin osallistuivat kaikki Riihimäen museot: Riihimäen kaupungin-museo, Riihimäen taidemuseo, Suomen lasimuseo, Suomen Metsästys-museo sekä Valtakunnallinen Työväentalonmuseo. Mukana yhteistyössä olivat myös Riihimäen kaupungin Liikuntapalvelut sekä Riihimäen Seudun Terveyskeskuksen Kuntayhtymän toimintaterapeutit.

Pilottiprojektia koordinoi Liikuta-hankkeen projektikoordinaattori **Johanna Sillanpää**. Hankkeen loputtua marraskuussa pilotin koordinoi loppuun Hämeen Ammattikorkeakoulun ohjaustoiminnan koulutus-ohjelman artemiopiiskelija **Vivi Virtanen**, joka suoritti opintoihinsa liittyvää syventävää harjoittelua Riihimäen kaupunginmuseolla. Pilotin työpajojen sekä etenemisen suunnitteluun osallistuivat Riihimäen kaupungin erityisryhmien liikunnanohjaaja **Panu Tavisalo**, Vivi Virtanen sekä museoiden edustajat:

Helena Lindstén	Riihimäen kaupungin museoiden johtava intendentti
Päivi Yli-Karhula	Riihimäen kaupunginmuseon amanuenssi
Joonas Väre	Riihimäen kaupunginmuseon tp. järjestelyapulainen
Katja Vuorinen-Parm	Riihimäen taidemuseon intendentti
Tanja Pääskynen	Riihimäen taidemuseon amanuenssi
Uta Laurén	Suomen lasimuseon vt. intendentti
Helena Lahti	Suomen lasimuseon opas
Anne Uotila-Laine	Suomen Metsästysmuseon johtaja
Ilja Koivisto	Suomen Metsästysmuseon museopalvelupäällikkö
Pentti Auvinen	Valtakunnallinen Työväentalonmuseo
Rea Karvinen	Valtakunnallinen Työväentalonmuseo

Toiminnan suunnitteluun sekä alun kartoitukseen osallistuivat myös Riihimäen Seudun Terveyskeskuksen toimintaterapeutit **Niina Rame** ja **Raija Vuorela**.

TAVOITTEET

Pilotin päätavoitteena oli parantaa museopalveluiden saavutettavuutta. Osatavoitteet voidaan jakaa kahteen ryhmään. Museoille oli osatavoitteena luoda toimintamalli, jonka avulla voi suunnitella toimintaa erityislapsille. Toimintamalli sisältää erilaisia luovia, moniaistillisia tai muita menetelmiä, joita pilotin aikana kokeiltiin. Osatavoitteena osallistuville perheille oli madaltaa erityislapsiperheiden kynnystä vierailla museoissa ja lisätä rohkeutta ja luottamusta lähteä julkisiin tiloihin. Perheiden kokemukset ovat tärkeitä tekijöitä museoiden toimintamallia rakennettaessa.

Perheet asettivat toiminnalle myös omia henkilökohtaisia tavoitteita. Seitsemästä yhdeksään vuotiaiden lasten erityispiirteet vaihtelivat ääripäästä toiseen, joten tavoitteetkin olivat eriasteisia. Monelle perheelle jo pelkästään museossa vierailu ja yhteisen ajan viettäminen erityislapsen kanssa olivat tärkeitä tavoitteita. Tavoitteissa on myös mainittu sosiaalisten kokemusten kerryttäminen sekä ryhmässä toimiminen. Työpajoilta toivottiin oppimiskokemuksia sekä moniaistillista toimintaa, joista sai onnistumisen ja hyväksytyksi tulemisen kokemuksia.

"Tavoitteena on saada onnistumisen ja hyväksytyksi tulemisen kokemuksia julkisilla paikoilla. "Kulttuuri kuuluu kaikille" hengen mukaan."

TYÖPAJOJEN
RUNKO

Työpajojen runko pyrittiin suunnittelemaan samanlaiseksi jokaiselle työpajakerralle. Säännönmukaisuuden toivottiin helpottavan työpajatilannetta lapsilla, joilla on vaikeuksia sopeutua uuteen tilanteeseen. Lähetimme työpajojen ohjaussuunnitelmat viikkoa ennen museovierailua osallistuville perheille, jotta he voisivat halutessaan käydä työpajaa etukäteen läpi lapsensa kanssa.

Jokaisen museon työpajaillan aluksi kokoonnuimme museon aulaan. Aloitukseen oli varattu max. 5 minuuttia, jonka aikana museon edustaja yhdessä Tavisalon ja Virtasen kanssa toivottivat osallistujat tervetulleiksi. Lisäksi tarpeen vaatiessa muistutimme lapsia kuinka museossa liikutaan. Tämän jälkeen kävimme pintapuolin ohjaussuunnitelman läpi, jotta osallistujat osasivat varautua työpajan kulkuun.

Alun lyhyen alustuksen jälkeen perheet saivat kiertää museossa vapaasti noin viiden minuutin ajan. Vapaan kiertelyn tarkoituksena oli purkaa päällimmäinen jännitys ja uteliaisuus, jotta lapset jaksaisivat fokusoida keskittymistään paremmin työpajan muissa osioissa. Tämä menetelmä kuitenkin toimi vaihtelevasti. Osa lapsista halusi tutustua näyttelyyn alusta alkaen hyvin yksityiskohtaisesti. He esittivät kysymyksiä ohjaajalle lähes jokaisesta silmään osuneesta mielenkiintoisesta esineestä tai teoksesta. Osa kaipasi ohjattua ja suunniteltua, ohjaajan vetämää toimintaa aivan ohjauksen alusta asti, sillä informaation suuren määrän takia he eivät osanneet keskittyä mihinkään esillä olevaa edes pintapuolisesti.

Tämän jälkeen työpajoissa oli museosta riippuen kahdesta neljään toiminnallista työpajapistettä. Työpajapisteillä oli erilaisia äänien, materiaalien tai hajujen tunnistamista eri aistien avulla. Materiaalit olivat museon teeman mukaisia, esimerkiksi Riihimäen kaupunginmuseolla tunnistettiin erilaisia kotitalouden hajuja (mausteita, pesuaineita) ja Suomen Metsästysmuseolla sai tunnustella oravan ja ketun turkkeja.

Käsittelyssä olevaa asian ymmärtämistä tuettiin eri tavoin. Esimerkiksi Suomen Lasimuseon ohjauksessa lasinpuhallusta havainnollistettiin saippuakuplia puhaltamalla. Suomen Metsästysmuseumilla käytettiin draamaa apuna havainnollistamaan tilannetta, jos osuu samalle reitille karhun kanssa. Metsästysmuseumilla myös tuotettiin ääntä. Kyseisessä pisteessä muun muassa kalistuteltiin peuran sarvia ja erilaisien välineiden avulla saatiin aikaan peuran ääniä.

Mahdollinen askartelu tai muu taiteen tuottaminen jätettiin työpajan viimeiseksi tehtäväksi. Esimerkiksi Riihimäen taidemuseumilla maalattiin isoja taideteoksia käyttämällä hyväksi vauvojen värikylläisyyden perustuvaa menetelmää. Lapset maalasivat erilaisista elintarvikkeista tuotetuilla väreillä ja siveltimien tilalla käytettiin käsiä tai erilaisia esineitä, kuten jääkiekkoa ja sählypalloa.

Työpajojen loppuun suunniteltiin yhteinen lopetus, mutta jokainen työpaja päättyi lopulta liukuvasti osan ryhmästä poistuessa aiemmin kuin muut. Tämä johtui ryhmän lapsien eritasaisuudesta. Työpajojen eri pisteiden väliin oli suunniteltu pieniä liikunnallisia taukoja, mutta näistä suurin osa jäi pois toteutuneesta ohjauksesta. Näissä molemmissa tilanteissa katsottiin ryhmän kannalta paremmaksi joustaa suunnitelmasta ja toteuttaa työpaja lasten mukaan hengittäen.

"Tosi kiva paikka, haluan mennä uudestaan. Parasta oli aistirata ja tehtävät."

KYSELYT

Kartoitimme tietoja lapsista taustatietolomakkeella ennen työpajojen alkua. Lapsen ja vanhemman perustietojen lisäksi pyysimme kuvailemaan lapsen erityispiirteitä sekä lapsen mahdollisia rajoitteita, joita tulevaisuudessa työpajoissa voi ilmetä. Pyysimme myös kertomaan kuuluuko lapsi varhaiskasvatukseen vai koulun piiriin sekä onko lapsi erityis- vai integroidussa ryhmässä ja onko lapsen tukemiseksi tehty jonkinlaisia toimintoja. Lopuksi kysyimme perheen henkilökohtaisista tavoitteista pilotin osalta.

Kyselylomakkeen lisäksi haastattelimme vanhempia yhteisessä tapaamisessa ennen työpajojen alkua. Sekä kyselyn että haastattelun vastauksista oli erittäin paljon apua, kun lähdimme suunnittelemaan työpajojen sisältöä. Jokaisen työpajan jälkeen pyysimme vanhempia täyttämään palautelomakkeen yhdessä lapsen kanssa. Palautekyselyssä oli seuraavanlaisia kohtia:

Missä asioissa onnistuimme? Osasimmeko huomioida lapsesi erityistarpeet?

Onnistuimmeko ohjaamisessa ja sisällön kiinnostavuudessa?

Mitä asioita voisimme edellä mainituista kohdista parantaa?

Lapsen kommentit museovierailusta

Vanhempien vapaa sana

Myös museon edustajat kirjoittivat lyhyen palautteen omasta työpajastaan. Palautteessa käytiin läpi työpajan kulku ja yleisen kommentoinnin lisäksi siihen oli poimittu päällimmäisiä havaintoja työpajasta.

Pilotin loppupuolella sekä museon edustajia että perheitä pyydettiin täyttämään strukturoitu kysely, jonka avulla tarkasteltiin tavoitteiden toteutumista sekä yleisesti pilottiprojektin onnistumista.

Kyselyn vastausten mukaan osallistuneet museot kokivat saaneensa tarpeeksi tukea työpajojen suunnitteluun ja toteutukseen. Ulkopuoliset ohjaajat koettiin myös tarpeellisiksi ryhmää ohjattaessa. Osalla osallistuvista museoista oli jo kokemusta erityislapsiryhmien ohjaamisesta, mutta joillekin pilotti tarjosi ensimmäisen kokemuksen kyseisestä kohderyhmästä. Pilotti ja sen tuoma kokemus katsottiin tarjonneen uusia ideoita museon tulevaa työtä varten.

Perheet kokivat kerätyn palautteen mukaan olonsa tarpeellisiksi työpajojen suunnitteluvaiheessa. Työpajojen ohjaussuunnitelmissa osattiin ottaa huomioon perheiltä saatu tieto. Perheet myös kokivat muiden perheiden kanssa työskentelyn ja osallistumisen helpoksi ja kommunikointi pilotin koordinaattoreiden kanssa sujui hyvin.

Kyselyn mukaan perheet kokivat omat itselleen asetetut tavoitteet saavutetuiksi. Museoiden omat ohjaajat koettiin myös ammattitaitoisiksi. Osa perheistä koki saaneensa pilotista varmuutta vierailla lapsensa kanssa museoissa myös jatkossa, osa koki tilanteet vielä epävarmoiksi. Perheet kertoivat, että museovierailussa mietityttää eniten se, mitä muut vierailijat ajattelevat erityislapsesta, joka saattaa kiinnostuessaan ja innostuessaan esimerkiksi puhua paljon ja viilettää pitkin museota.

Lapsilta kerättiin myös palautetta strukturoidun kyselyn avulla. Lapset ovat täyttäneet kyselyn vanhemman avustuksella. Osa lapsista kertoi haluavansa vierailla museoissa myös jatkossa ja muiden lasten kanssa toimiminen oli mukavaa. Jokainen museo herätti tasaisesti kiinnostusta. Työpajojen aktiviteeteista suosiota saivat erityisesti koskeminen, haistaminen sekä askartelu. Vain esineet olivat ainut vaihtoehto, jota ei kyselyn vastauksista valittu.

IVALLUKSIA

Keräsimme museoilta, ohjaajilta sekä osallistuneilta perheiltä palautetta koko pilotin ajan. Seuraavaksi luetellaan tärkeäksi koettuja huomioita ja asioita, joita pilotin aikana nousi esiin. Erityislapsi -käsitteen laajuudesta johtuen huomiot voivat olla ristiriidassa keskenään. Jokaisen erityislapsen tai erityislapsiryhmän kohdalla tulee huomioida lapsen tai ryhmän erityispiirteet. Asiat ja huomiot on poimittu palautelomakkeista sekä suullisesti käydystä pohdinnasta:

- Oli erittäin tärkeää saada tutustua lapseen ja tavata vanhempi kasvotusten ennen työpajojen suunnittelua. Lapsen erityisyyttä ymmärsi paljon paremmin, kun hänestä sai keskustella lapsen vanhemman kanssa. Tästä ollen lapsen tarpeet voitiin ottaa tarkemmin huomioon työpajojen sisältöä suunniteltaessa.
- Oli tärkeää, että lapsella oli ohjauksessa oma vanhempi mukana. Lapsella oli aina vanhempi tukenansa ja vanhempi osasi reagoida lapsensa toimintaan. Lapsi ja vanhempi saivat yhdessä kokemuksen museovierailusta, jonka tavoitteena oli rohkaista heitä käymään julkisissa tiloissa myös ilman ryhmää ja ohjaajan tukea. Vanhemmalla oli ohjauksessa myös vastuu lapsesta.
- Työpajojen alkuun sovittu ”vapaa tutkiskelu” toimi vaihtelevasti. Suunnitelmissa tarkoitimme alun vaeltelun keinoksi purkaa jännitystä ja päällimmäistä uteliaisuutta, jota lapsella oli uuteen vieraaseen tilaan tultaessa. Kuitenkin osa lapsista halusi tutustua näyttelyyn alusta alkaen hyvin yksityiskohtaisesti, kun taas osa kaipasi ohjattua toimintaa aivan ohjauksen alusta asti.
- Ryhmä on haastavampi, jos lasten ongelmat ovat hyvin eriasteisia. Esimerkiksi tehtävänanto ei voi olla kirjallisena, jos kaikki eivät osaa lukea.

- ”Vähemmän luennointia, enemmän toimintaa”. Toiminnalliset tehtävät auttoivat lapsia keskittymään käsiteltävään aiheeseen. Puhuttaessa puheen tulisi olla selkeää. Hahmottamisen apuna voi myös käyttää tarinallisuutta. Ohjaajalla voi esimerkiksi olla jokin tilanteeseen sopiva rooli tai käsiteltävän asian voi sijoittaa tarinaan.
- Tehtävissä ei saa olla liikaa valinnanvaraa. Lapsen on vaikea valita monesta vaihtoehdosta tai vaihtoehtoisesti jokaista vaihtoehtoa on testattava, mutta mihinkään niistä ei pysty keskittymään.
- Eniten suosiota saivat tehtävät, joissa sai käyttää eri aisteja. Kuuleminen, haistaminen ja erityisesti koskeminen koettiin erityisen tärkeäksi sekä lasten, vanhempien että ohjaajien puolelta.
- Aikataulusta on vaikeaa pitää kiinni, jos lapset innostuvat kyselyyn paljon. Tämä ei kuitenkaan kaikissa tapauksissa ole huono asia. Kysymyksiin vastaaminen voi olla lapselle palkitsevampaa, kuin aikatauluista kiinni pitäminen. Toisen lapsen voi kuitenkin olla vaikea keskittyä, jos sovitusta suunnitelmasta poiketaan tai jos yhteen asiaan kulutetaan liian pitkästi aikaa.
- Toiminnan säännönmukaisuus (aina sama ”kaava”) helpottaa lapsen keskittymistä. Tällöin lapsen ei tarvitse varautua uusiin yllätyksiin aina uudestaan ja uudestaan. Saman asian takia on tärkeää, että ryhmä pysyisi muuttumattomana. Esimerkiksi ohjaajaan ei ehdi tottumaan, jos tämä on joka kerralla eri henkilö.

”Tylsää, ku ei saanu koskea mihinkään.”

- Ohjaustilanteessa voi reagoida ryhmään ja muuttaa ennalta sovitua toimintaa, jos se ei tuota ryhmäläisille vaikeuksia.
- Erityislapsiryhmän ohjaajan toivotaan olevan ammattitaitoinen.

”Korvaava koskeminen”:

Suomen Lasimuseossa yhtenä työpajan pisteenä oli tutkia Eino Toikan teosta ”Sateet tulivat”. Massiivinen puristelasin raaka-aineesta koottu painava ja erittäin terävä teos houkuttelee koskemaan ja tunustelemaan sen pintaa. Teosturvallisuuden vuoksi näin ei kuitenkaan voi tehdä. Teoksen painavuuden ja terävyyden havainnollistamisessa käytimme apuna pumpulia ja hammastikkuja. Lapset saivat pohtia onko teos yhtä pehmeä ja kevyt kuin pumpuli vai pistikö se terävästi kuten hammastikku. Havainnollistamisen apuna olisi voinut vielä käyttää jotain erittäin painavaa esinettä.

”Museokävely”:

Käytimme lähes jokaisessa työpajassa apuna Museokävelyä. Menetelmän tarkoituksena on muistuttaa lasta olla juoksematta ja koskematta teoksiin, joihin ei saa koskea. Kävelyssä yksinkertaisesti laitetaan molemmat kädet selän taakse ja kuljetaan rauhallisesti hieman etukenossa kuten vanhat professorit. Museokävely on tekniikkana hyvä, sillä pelkästään sanan mainitseminen muistuttaa lasta pelisäännöistä.

”Aistirata”:

Menetelmä on varmasti jo levinnyt laajalle ja sen toimivuutta tuskin tarvitsee perustella. Koskeminen, kuuleminen, haistaminen ja pienten tehtävien tekeminen museokäynnin aikana palvelee aivan jokaista museovierailijaa vauvasta vaariin.

Kustannukset

Erityislapsiperheet museoissa –pilotti toteutettiin osallistuville perheille ilmaisen ja ohjaajat ja museot osallistuivat työhön vapaaehtoisesti. Työpajat toteutettiin museoiden aukioloajan ulkopuolella. Työpajoja varten ei pilottiprojektin puolesta varattu budjettia, joten työpajasisältö perustui jo valmiina oleviin materiaaleihin.

Työpajat kuitenkin tulevat aiheuttamaan kustannuksia, jos museot päättävät jatkossa toteuttaa työpajoja erityislapsiryhmille samalla tavalla kuin toteuttamamme pilottiprojekti. Pilotissa museot olivat auki iltaisin normaalin aukioloaikansa ulkopuolella. Osallistujilta ei peritty maksua opastuksesta tai pääsylipuista. Museoilta kerätyssä palautteessa pohdittiin ”kuuluvatko kustannukset museoiden toimintaan niiden yleisbudjetista, kaupungin nuoriso- tai sosiaalitoimelle vai pitäisikö valtion budjetoida erikseen rahaa kyseiseen toimintaan. Kysymys on ajankohtainen, koska kulttuuripalveluille on asetettu tavoitteita tukea kansalaisten hyvinvointia. Tuleeko kustannukset kattaa kutistuvasta kulttuuribudjetista (opetus- ja kulttuuriministeriön museorahoitusta on leikattu viime vuosina) vai muutenkin koko ajan paisuvista sosiaali- ja terveysmenoista?”

Erityislapsille suunnatun toiminnan toteuttamiselle on monia eri tapoja ja jokainen museo voi soveltaa toimintaa sopimaan omiin käytäntöihinsä. Toimintaa on karkeasti jaoteltuna kahdenlaista: räätälöityä toimintaa, jossa on huomioitu jokaisen osallistujan erityistarpeet sekä toimintaa, joka on suunniteltu niin, että kaikki voivat osallistua siihen.

Toimintaa suunniteltaessa on mietittävä erityislapsesta etukäteen saadun tiedon tarpeellisuutta. Tarvitaanko etukäteen tietoa ilmoittautuneista vai voiko toiminnan suunnitella niin esteettömäksi, että kenellä tahansa on mahdollisuus osallistua siihen omien kykyjensä mukaan. Erityislapsille sopivaa toimintaa ei ole välttämätöntä järjestää aukioloaikojen ulkopuolella. Toiminnan voi sitoa muiden lastentapahtumien yhteyteen tai sen voi suunnitella niin, että kaikki lapset pystyvät osallistumaan samaan toimintaan erityisyydestään huolimatta. Toimintaa voi myös mainostaa esimerkiksi ilmoittamalla tietyn kellonajan, jolloin on varauduttu erityislapsiin.

Avoimet asenteet esteettömyyden edellyttäjinä

Budjetin lisäksi esteettömyys on suoraan yhteydessä myös museon imagoon. Kulttuurin saavutettavuus kuuluu myös ihmisoikeuksiin. Rakennetun ympäristön saavutettavuuden lisäksi huomioitavia asioita ovat mm. saavutettavuus eri aistien avulla sekä sosiaalinen saavutettavuus. Avoimet asenteet ja päätöksenteko ovat apuna saavutettavuuteen vaikuttamisessa. ”Toimintojen suunnittelijoiden, rahoittajien ja toteuttajien valveutuneisuus ja kaikki mahdolliset käyttäjäryhmät huomioiva asenne lisäävät saavutettavuutta. Saavutettavassa kulttuurikohteessa monenlaisia yleisöjä palvellaan hyvin. Kaikilla on mahdollisuus osallistua ja saada elämyksiä. Helppo ja esteetön tiedon hankkiminen, liikkuminen, näkeminen, kuuleminen ja vuorovaikutus lisäävät saavutettavuutta.” (Kulttuuria kaikille, 2015)

LiiKuTa -hanke. Riihimäen kaupunginmuseo. Viitattu 11.3.2015 <http://www.riihimaki.fi/Riihimaki/Kaupunginmuseo/Sivut/LiiKuTa-hanke/>

Erityislapsiperheet museoissa -pilottiprojekti. Riihimäen kaupunginmuseo. Viitattu 11.3.2014 <http://www.riihimaki.fi/Riihimaki/Kaupunginmuseo/Sivut/LiiKuTa-hanke/Erityislapsiperheet-museoissa--pilottiprojekti/>

Mitä on saavutettavuus. Kulttuuria kaikille. Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry. Viitattu 11.3.2015. http://www.kulttuuriakaikille.info/saavutettavuus_mita_on_saavutettavuus

Linkkejä

Museot pilotoivat palveluita erityislapsiperheille. Koti&Kaupunki 29.9.2014.
<http://kotikaupunki.net/2014/09/29/museot-pilotoivat-palveluita-erityslapsiperheille/>

Museoiden pilottiprojekti kutsuu mukaan erityislapsiperheitä Riihimäen seudulta. Aamuposti 3.10.2014.
<http://www.aamuposti.fi/blogi/241898-museoiden-pilottiprojekti-kutsuu-mukaan-erityslapsiperheita-riihimaen-seudulta>

Museoiden palvelupilotti erityislapsille käynnissä. Koti&Kaupunki 3.10.2014.
<http://kotikaupunki.net/2014/12/03/museot-pilotoivat-palveluita-erityislapsille-riihimaella/>

Riihimäen museot pilotoivat palveluita erityislapsiperheille. Kuriositeettikabi.net 15.3.2015.
<http://kuriositeettikabi.net/riihimaen-museot-pilotoivat-palveluita-erityslapsiperheille/>